

МИ—ЧОРНОБИЛЬЦІ, ЛЮДИ ДРЕВНІ

На фото — вгорі: за велінням долі тисячі чорнобильян мешкають тепер по всій-усюдах, лише невелика їх кількість потерпає на схилі літ в обезлюдженій і отруєній радіацією батьківській землі; м. Чорнобиль з високої гориного польоту.

Незабаром минає дев'ять літ, як в усьому світі прозвучало трагічне слово — Чорнобиль. І стало воно символом великої біди та горя людського. А самі люди, потерпілі від цієї біди, де вони не жили, стали зватися чорнобильцями. Та заради справедливості слід, мабуть, згадати, що край цей, поліський, де ще в сиву давнину жили і древліани і біляш давні люди, має непросту і досить цікаву історію. І про людей місцевих багато чого можна дізнатися. Тому, на наш погляд, цікавою виглядає на цю тему розвідка інженера чорнобильської експедиції Української академії аграрних наук Володимира Івановича ВОЙТЕНКА.

ХТО ТАКІ ГІПЕРБОРЕЇ?

Якщо взяти північ України, тобто землі Київщини, Чернігівщини та Житомирщини, то слід було б згадати в першу чергу надзвичайно загадковий і поки що мало вивчений народ ГІПЕРБОРЕЇВ.

Так, ще великий Геродот з Галікарнасу у своїй знаменитій праці «Історії», що складалася із дев'яти книг, названих ним музитаї, пише: «Арістей, син Кістріобія, в своєму істичному творі розповідає, що він, натхненний Фебом (богом, покровителем науки та мистецтва у древніх еллінів) прибув до Ісседонів, (див. пояснення в кінці), а за Ісседонами живуть одноклі люди арімаси (там жє, а ще далі за ними є грифи, які охороняють золото, а там далі біля моря живуть гіперборей». Всі вони, крім гіперборей, починаючи від арімасів постійно нападають на своїх сусідів».

Тепер необхідно пояснити звідки походить назва гіперборей, де їх можна шукати, виходячи з історичних джерел, а також хто такий Арістей.

Арістей, — по-грецьки Арістейос, народжений в місті Проконесі — історична особа, автор давньогрецьких епосів «Аріманея» та «Теогонія», який жив у VII ст. до н. е. і був сучасником відомих царів Кіра і Креза.

Так от саме Арістей, подорожуючи по північному Причорномор'ї, де на той час вже було чимало грецьких міст-колоній, одержав інформацію про людей, яких елліни називали гіперборейми.

Саме це слово, тобто ті, що живуть на півночі, дослівно, по той бік від північного вітру Борейо, означало жителів

крайньої півночі Скіїв. А якщо поглянути на карту, що показує, розташування скіфських народів на той час, то побачимо, що крайня північ це і є територія, яка включає в себе регіон про який іде мова. Саме тут протікає річка Дніпро, яку греки називали Борисфеном (можна припустити, що назва ця якимсь чином пов'язана саме з народом гіперборейв, якщо врахувати тотожність коренів у обох назвах), а також ріки Прип'ять про яку вони, на жаль, не згадують, а може і згадують, але ми не можемо її поки що ідентифікувати.

А щодо північного моря, про яке згадує Арістей, то, очевидно, він, маючи певні відомості про Балтику, але не маючи уяви, навіть приблизної, про відстані на цих просторах змістив її дещо південніше і в своїй уяві населення її береги саме гіперборейми, тобто нашими далекими пращурами. Випадки таких значних зміщень нерідко трапляю-

ться у роботах античних істориків та географів, або як їх тоді називали логографів. Для підтвердження цього можна привести слова самого Геродота, сказані з сумним сарказмом: «... мені хочеться сміятися, коли я бачу, як багато людей до цього часу креслять карти землі, але ніхто з них не може по суті визначити форму світу».

Далі Геродот уже від свого імені розповідає: «В північних краях цієї землі падає безперервно сніг і, звичайно, його менше влітку, ніж взимку». І далі: «про гіперборейв ні скіфи розповідають нічого, ні інші люди, що живуть у тих краях, за винятком, мабуть, Ісседонів. Лише Гесіод розповідає про гіперборейв, а також і Гомер в «Іліадах», коли правда, що Гомер написав цей епос». Гомер і Гесіод були на той час проковидними поетами, творцями епічних віршованих творів, і якщо попередні відомості дуже скупо говорять про гіперборейв,

то в подальшому Геродот повідомляє дуже важливі свідчення про них. Він знайомить читача з фрагментами, які доводять, що цей віддалений від Середземномор'я народ зміг завдяки своїм здібностям з'явитися на арені тодішньої цивілізації і навіть здійснити власний вплив на її розвиток. Символічно, що прояви впливу надзвичайно характерні для цього сучасного українського етносу з його творчим і миролюбивим менталітетом. Якщо вірити автору «Історій», представники народу гіперборейв (можливих протоукраїнців), змогли відвідати не тільки континентальну Грецію, але і деякі острови Архіпелагу, зокрема Делос.

Ці люди, проживаючи на берегах Борисфену, тобто Дніпра, про який Геродот пише з великим захопленням: «Четверті ріки — це Борисфен. Вона найбільша серед них після Істру (Дунаю) і, на мою думку, вона най-

МИ—ЧОРНОБИЛЬЦІ, ЛЮДИ ДРЕВНІ

[Закінчення.]

Початок на 1 стор.]

більш корисна для людей не лише серед інших рік Скіфії, але й взагалі всіх рік, окрім єгипетського Нілу, бо з ним не можна зрівняти жодну іншу річку. Отже, серед інших рік Борисфен найбільш корисний людям, бо навколо нього найкращі і найбільш поживні насовища для худоби і дуже багато в ньому риби, приємної на смак, і вода в ньому дуже чиста, порівняно до інших із каламутною водою, а там, де не засіяно, виростає висока трава.

«Отже, ці люди, населяючи таку родючу землю, змогли залишити по собі пам'ять: по перше, як народ надзвичайно миролюбивий, який займається землеробством і ніколи не ворогує із своїми сусідами. По-друге, вестися у свої культи шкентичні злаки, що було і пізніше характерно для української нації в обрядах, ремеслах і фольклорі». Цього переконатися в цьому, потрібно знову звернутися до «батька історії», який відзначив, що греки, особливо жителі Делоса, добре знали про гіпербореїв навіть будучи віддаленими від них, на відвіду від скіфів та ісседонів, які майже нічого не розповідали про них, хоч і були сусідами. Цитуємо: «Але далеко більше в усіх про них (гіпербореїв) повідомляють делосці, розповідаючи про те, що священні предмети, загорнуті у шкентичну солому, переносяться від гіпербореїв до Скіфії, а від Скіфії їх приймає кожен народ від своїх сусідів і відносить їх далеко до західних країн, до берегів Адриатичного моря. Звідти їх відсилають на південь і першими серед еллінів їх одержують додонці, а від

них ці предмети переносяться до Малійської затоки і доставляються до Евбеї, і від міста до міста їх посилають до Каріста. Проте звідти проминають Андрос, бо каристійці переносять їх просто на Тенос, а теносці на Делос. Так кажуть, посилають ці предмети і вони доходять до Делосу. І я сам знаю такий звичай, я хочу сказати тут, що фракійські жінки і жінки шкентичів, коли приносять жертви богині Артеміді, виконують священний обряд із шкентичною соломою».

Зауважмо, що це було написано дві тисячі п'ятсот років тому. На жаль, нам не відомо, які саме святині, загорнуті в шкентичну солому, посилалися гіперборцями до храмів стародавньої Греції. Але ми можемо бачити, яке глибоке коріння у нашого народу на цій землі і чим ж свід дивуватися надзвичайно високому рівню розвитку так званої «Трипільської культури», що існувала на території сучасної Київщини, навіть значно раніше описаного Геродотом часу і була сучасницею високорозвинутої середземноморської крітійської цивілізації.

Крім того, зв'язки гіпербореїв з Елладаю не обмежувалися тільки обмінами священних дарів. Геродот згадує також і про відвідини древньої Греції представниками народу з Нафдиприпцини. З його слів, це були дві дівчини, яких супроводжували п'ятеро охоронців. Звали їх Арга і Оніда. Ці дочки гіпербореїв прибули колись на Делос і принесли дари за обітницею для полегшання податків. На жаль, вони так і не повернулися на Батьківщину. Вже після їх смерті делоські жінки навчилися співати гімни на честь

Арги і Оніди, називаючи їх імена і збираючи дари, а після, спалюючи на вівтарі стегна жертвних тварин, ноші сипали на їхні могили.

Закінчується оповідання про Аргу і Опіду так: «Могила цих дві міститься за храмом Артеміді на його східній стороні, дуже близько до банкетного залу кеосців» (див. пояснення).

До речі, могили, про які згадується тут, було знайдено археологами на острові Делос і це є свідченням правдивості слів Геродота, за що його пізніше і називали цілком справедливо «батьком історії».

Залишається тільки пожалкувати як про колишні чисті води Дніпра-Борисфена, так і про глибоку необізнаність сучасних людей з фактами власного минулого, яким справді можна пишатися і берегти вже для наших дітей та онуків. Вони-таки не скіфи і не

азіати, а корінні жителі цієї землі, що зараз звється Україною.

Володимир ВОЙТЕНКО.
м. Чорнобиль.

ПОЯСНЕННЯ

Ісседони, арімаспи — малодосліджені племена кочівників, які заселяли в давнину Середнє Подніпров'я і були близькими сусідами скіфів. Вихідці з південної частини Ура-Грифи (грюпес) — легендарні істоти, що охороняли золото. Греки уявляли їх як істоти з крилами та головами орлів, тулубами левів. Поширений образ так званого скіфо-сibirського звірино-стилю.

Проконесс — місто на острові поблизу міста Кізік у Малій Азії.

Кеосці — мешканці острова Кеос у Середземному морі.

Скіфи — грецька назва племен, які називали себе сколомами. Вихідці з передньої Азії, заселяли південь мінішньої України і Крим.